

Temanotat

Ukraina: Reise-, ID- og sivilstatusdokumenter

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

There are two kinds of passports in Ukraine: the internal passport and the international passport. The internal passport is the main identification document for use in Ukraine. All citizens of Ukraine are obliged to have an internal passport from the age of 16. The authorities have decided to replace the internal passports with ID-cards.

The State Migration Service in Ukraine and Ukrainian embassies and consulates abroad can issue international passports. As a main rule, citizens have the right to an international passport from the age of 18. There are special passports for children. Biometric passports are planned to be in use from 2016.

The local offices of the State Registration Service of Ukraine issue birth certificates, marriage certificates and divorce certificates. The so called «article 135 document», along with the birth certificate, are important documents for mothers who want to prove that they have sole custody of their child.

When a marriage is registered and the couple gets married, both parties have to be present before the authorities. A marriage certificate written in the Ukrainian language will be issued the same day. There are different procedures for divorce depending on whether the parties have joint children or not. A marriage can be dissolved administratively or by the court.

Ukraine is a highly corrupt society. However, it is difficult to determine the extent to which false documents are issued on the basis of corruption.

SAMMENDRAG

Ukraina har to hovedtyper av pass: innenrikspass og utenrikspass. Innenrikspasset er det sentrale identifikasjonsdokumentet for bruk i Ukraina. Alle borgere er forpliktet til å ha et innenrikspass fra de er 16 år gamle. Det er vedtatt at innenrikspasset skal erstattes med et ID-kort.

State Migration Service i Ukraina og ukrainske ambassader og konsulater i utlandet kan utstede utenrikspass. Alle personer over 18 år har som hovedregel rett til utenrikspass. Det finnes egne pass for barn. Etter planen skal det innføres biometriske pass fra 2016.

Det er de lokale kontorene til State Registration Service of Ukraine (Registreringskontoret) som utsteder dokumenter som fødselsattester, ekteskapsattester og skilsmisseattester. Det såkalte «§ 135-dokumentet» er, sammen med fødselsattesten, et ofte sentralt dokument i tilfeller der mor vil dokumentere at hun har foreldreansvaret alene.

Begge parter skal som hovedregel være til stede ved ekteskapsinngåelse. En ekteskapsattest, skrevet på ukrainsk, blir utstedt samme dag som ekteskapet inngås (blir registrert). Prosedyrene for skilsmisse avhenger blant annet av om ekteparet har felles barn. Et ekteskap kan oppløses administrativt eller av domstolene.

Ukraina er generelt sett et gjennomkorrupt land. Det er imidlertid vanskelig å si noe sikkert om i hvilken grad korrupsjon fører til at det utstedes dokumenter med et falskt innhold.

INNHold

1. Innledning	6
2. Fødselsattest	7
3. «§ 135-dokument»	8
4. Dokumentasjon på farskap når mor er ugift og far er «ukjent»	9
4.1 Fødselsattesten	9
4.2 Utdrag fra fødselsregisteret («§ 135-dokument»)	9
4.3 Andre dokumenter som kan vise at moren har foreldreansvaret alene	10
5. Innenrikspass	10
6. Ekteskap	11
6.1 Forlovelse	11
6.2 Underlagsdokumenter ved søknad om ekteskapsinngåelse	11
6.3 Søknad om inngåelse av ekteskap	12
6.4 Ekteskapsinngåelse	13
6.5 Valg av etternavn	13
6.6 Ekteskapskontrakt	13
6.7 Ekteskapsattest	14
7. Skilsmisse	15
7.1 Prosedyrene for skilsmisse	15
7.2 Skilsmisseattest	16
8. Utenrikspass	16
8.1 Ulike typer pass	16
8.2 Utenrikspasset	17
8.2.1 Gyldighet	17
8.2.2 Utstedende myndighet	17
8.2.3 Utstedelsestid	17
8.2.4 Pris	17
8.2.5 Utseende	17
8.2.6 Språk	17
8.2.7 Innehavers alder	18
8.2.8 Innhold	18
8.2.9 Forhåndsgodkjenning av utreise	18
8.3 Grunnlagsdokumenter for å få pass	18

8.4	Utstedelse av pass i Ukraina til ukrainere som bor i utlandet	18
8.5	Innføring av eget barn i passet.....	19
8.6	Pass for barn	19
8.7	Barns utreise fra Ukraina.....	19
8.8	Return certificate	21
8.9	Biometriske pass.....	21
8.9.1	<i>Lovgrunnlaget</i>	<i>21</i>
8.9.2	<i>Form og innhold.....</i>	<i>21</i>
8.9.3	<i>Faktisk innføring av biometriske pass.....</i>	<i>22</i>
9.	Vandelsattest.....	22
10.	Militærbok	22
11.	Dødsattest.....	23
12.	Korrupsjon og falske dokumenter.....	23
12.1	Korrupsjon.....	23
12.2	Falske dokumenter.....	25
13.	Referanser.....	26

1. INNLEDNING

Ukraina ble en egen stat i 1991 etter å ha vært en del av Sovjetunionen. Landet sliter med store økonomiske problemer, og regnes ofte for å være Europas mest korrupte land.

Dette notatet belyser ulike dokumenter utstedt av offentlige myndigheter i Ukraina. Innledningsvis tar vi for oss fødselsattesten. En sentral problemstilling som vi ser nærmere på, er hvordan en ugift kvinne kan dokumentere at hun er alene om foreldreansvaret for sitt barn. I slike tilfeller vil ikke fødselsattesten alene være tilstrekkelig dokumentasjon.

Etter å ha sett på innenrikspasset, som er det sentrale identifikasjonsdokumentet, går så vi inn på reglene for ekteskapsinngåelse og skilsmisse. Deretter ser vi på reisedokumenter for utenlandsreiser, som det finnes flere typer av. Vi konsentrerer oss om det ordinære utenrikspasset, selv om også pass for barn blir omtalt. Mot slutten av dokumentet omtaler vi kort vandelsattest, militærbok og dødsattest.

Alle typer dokumenter er relativt lett tilgjengelige. For eksempel kan en ukrainer få et utenrikspass på en utenriksstasjon. Men det kan ikke utelukkes at folk må betale bestikkelser for å få utstedt et dokument de har krav på, for at det ikke skal ta uforholdsmessig lang tid å få det utstedt. På noen områder har landet kommet relativt kort. For eksempel er det ennå ikke blitt innført biometriske utenrikspass.

Mye av kildematerialet som er brukt, finnes bare på ukrainsk/russisk. Landinfo har i noen tilfeller brukt elektroniske oversetterprogram, men har etter beste evne forsøkt å kontrollere det oversatte materialet opp mot andre muntlige og skriftlige kilder.

Det sentrale organet for registrering av personopplysninger og utstedelse identitetsdokumenter er State Registration Service of Ukraine (underlagt Justisdepartementet) med tilhørende lokalkontorer på distrikts- og regionnivå. Vi har valgt å kalle/forkorte dette organet «Registreringskontoret». Dette organet utsteder blant annet fødselsattester, ekteskapsattester og skilsmisseattester. Men det er også et organ som foretar selve vigselen og den formelle oppløsningen av ekteskapet.

Vi har i stor grad benyttet offentlig tilgjengelige kildemateriale. Ett av unntakene er DISCS, en dokumentdatabase som det må betales for å få tilgang til. Informasjon fra denne basen, blant annet hvordan et spesifikt dokument ser ut, er derfor gjengitt relativt detaljert.

Kildebruken framgår for øvrig av referanselista. I tillegg har vi konsultert kilder for å få tilgang til bakgrunnsinformasjon, for å diskutere konkrete problemstillinger og ellers oppklare/avklare konkrete forhold.

2. FØDSELSATTEST

Det er det lokale kontoret til State Registration Service of Ukraine, heretter betegnet som Registreringskontoret (DRATsS eller ДРАТС на ukrainsk), som utsteder fødselsattest. På ukrainsk heter fødselsattest «свидотство про народження». Grunnlaget for fødselsattesten er opplysningene i fødselsregisteret. Registreringskontoret opplyser (State Registration Service of Ukraine u.å.b) hvilken dokumentasjon som må framlegges for å bli registrert i fødselsregisteret.

De som ønsker en fødselsattest, kan henvende seg til Registreringskontoret på bostedet eller der fødselsregistreringen fant sted. Ukrainere som bor i utlandet, kan henvende seg til et ukrainsk konsulat eller til Utenriksdepartementet (U.S. Department of State u.å.). Det koster ingenting å få en fødselsattest.

Dokumentdatabasen DISCS (u.å.) viser utseendet til og innholdet av fire ulike ukrainske fødselsattester. Innholdsmessig er de relativt like. Den første har blå bakgrunn, med en forside og en bakside, og er 249 mm høy og 180 mm bred. Den andre har blå-rød bakgrunn, med en forside og en bakside, og er 197 mm høy og 124 mm bred. Den tredje har også blå bakgrunn, med en forside og en bakside, er 224 mm høy og 180 mm bred, og brukes i Kiev.

Vi skal se nærmere på den fjerde typen. Denne attesten er utformet som et kort som er brettet i to, altså med fire sider (omslag og to sider inni). Den er 124 mm høy og 175 mm bred (når utbrettet). Omslaget (foran og bak) er grønt, med grønne, horisontale, parallelle striper. Inni har dokumentet lysegrønn bakgrunn. På baksiden av dokumentet er det plass til apostille. Dokumentet er i papir (ikke laminert), og inneholder ikke noe vannmerke. All informasjon er på ukrainsk. Det enkelte dokument har et eget nummer (nummerisk) og et serienummer.

Venstre side (inni dokumentet) inneholder følgende informasjon:

- Fødselsattest (overskrift)
- Etternavn
- Fornavn
- Mellomnavn/farsnavn
- Fødselsdato
- Fødested
- Dato for fødselsregistreringen (i fødselsregisteret)
- Registreringsnummer

Høyre side (inni dokumentet) inneholder følgende informasjon:

- Foreldre (overskrift)
- Far
- Fars statsborgerskap
- Mor

- Mors statsborgerskap
- Registreringssted (hvilket lokalt registreringskontor)
- Utstedelsesdato, underskrift og stempel
- Serienummer

Registreringskontoret kan også utstede en erklæring/dokument som sier at det ikke er mulig å identifisere/finne fødselsregistrering (U.S. Department of State u.å.).

3. «§ 135-DOKUMENT»

Registreringskontoret utsteder et eget dokument i de tilfellene der opplysningene om far i fødselsregisteret er gitt etter instruks fra mor. Dokumentet har gjerne overskriften «Utskrift fra fødselsregisteret med angivelse av informasjon om faren i henhold til punkt 1 i § 135 i Ukrainas familielov». På ukrainsk heter dokumentet:

Витяг з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про народження із зазначенням відомостей про батька відповідно до частини першої статті 135 Сімейного кодексу України

Dokumentet har et eget utskriftnummer eller ekstraktnummer. Innledningsvis er det videre opplysninger om utstedelsesdato, utstedende myndighet og hvem som har anmodet om utskriften. Deretter følger informasjon om barnet, faren og moren. Etter denne informasjonen står følgende setning: «Informasjonen om faren er ført inn i samsvar med del 1 i § 135 i Ukrainas familielov.» Det betyr igjen at moren nærmest fritt har instruert myndighetene hva slags opplysninger det skal stå angående hvem som skal framstå som far. Nederst på side 2 i dokumentet står utsteders underskrift og stempel. I praksis brukes dette dokumentet i de tilfellene der mor er ugift og far er ukjent, i hvert fall for andre enn moren. Dersom foreldrene hadde vært gift, ville ektefellen som hovedregel automatisk fått tildelt farskapet. (Se mer om bruken av dette dokumentet nedenfor.)

4. DOKUMENTASJON PÅ FARSKAP NÅR MOR ER UGIFT OG FAR ER «UKJENT»

I dette kapitlet skal vi se nærmere på hvordan en ugift mor kan dokumentere at hun er alene om foreldreskapet til sitt barn, altså at det ikke foreligger en juridisk far.

4.1 FØDSELSATTESTEN

Fødselsattesten har opplysninger om både mor og far, i tillegg til opplysninger om barnet. Imidlertid er ikke opplysningene om «far» nødvendigvis uttrykk for en realitet, i den forstand at det dreier seg om en virkelig person som juridisk sett har farskap til barnet. Dersom paret ikke er gift, og det verken foreligger en felles erklæring fra paret om foreldreskap, en søknad/erklæring fra en mannsperson som krever å bli erklært som far, eller en domstolsavgjørelse om farskap, står moren fritt til å føre inn opplysninger om en «far». Dette framgår av § 135 i familieloven. I slike tilfeller skal etternavnet til «faren» være det samme som morens. Dette etternavnet blir også barnets etternavn. Moren fastsetter også et fornavn på «faren». Dette navnet blir så til barnets mellomnavn/farsnavn. Moren kan for eksempel kalle «faren» Stepan, som fører til at barnet får Stepanovych som mellomnavn/farsnavn. Til slutt fastsetter moren et mellomnavn på «faren».

Etter det Landinfo kjenner til er disse reglene eller denne ordningen laget av hensyn til barnet. Tanken er at det kan være stigmatiserende for et barn dersom det ikke er fastslått en far, altså at far er ukjent.

Opplysningene i en fødselsattest alene sier ikke noe om hvorvidt det foreligger et juridisk farskap eller ikke. Et par som gifter seg står fritt til å velge kvinnens eller mannens etternavn som felles etternavn, eventuelt kan hver av dem beholde sitt opprinnelige etternavn. Det vil for øvrig heller ikke framgå at det dreier seg om kvinnens, og ikke mannens, opprinnelige etternavn.

4.2 UTDRAK FRA FØDSELSREGISTERET («§ 135-DOKUMENT»)

I fødselsregisteret vil det framgå at opplysningene om far eventuelt er gitt eller ført inn etter instruks fra mor. Et utdrag fra fødselsregisteret vil da inneholde en standardformulering om at opplysningene om «far» er gitt i samsvar med familielovens § 135, altså at mor har instruert hva som skal stå om «far».

Et utdrag fra fødselsregisteret som inneholder denne henvisningen til § 135, er en klar indikasjon på at det ikke foreligger et fastslått farskap, og at mor altså har foreldreansvaret alene. Men farskap kan fastslås av en domstol på et senere tidspunkt. En slik endring skal føres inn i fødselsregisteret. Men en tidligere utskrift fra registeret vil naturlig nok ikke fange opp disse endringene. Jo nyere utskriften fra fødselsregisteret er, jo større reliabilitet kan den sies å ha.

Når § 135 i familieloven brukes, altså at mor instruerer myndighetene om hva som skal føres inn i registeret angående barnets far, kan det skyldes at far rett og slett er ukjent. Men det kan også være tilfellet at mor bevisst forsøker å holde den biologiske faren utenfor, at hun ikke vil at han skal være barnets juridiske far. Dersom den biologiske faren er klar over forholdet, kan han da som sagt selv ta de nødvendige skritt for å få etablert farskapet. Dersom han ikke gjør det, vil han heller ikke bli registrert som juridisk far, og mor vil ha foreldreansvaret alene.

4.3 ANDRE DOKUMENTER SOM KAN VISE AT MOREN HAR FORELDREANSVARET ALENE

Når en av foreldrene ønsker å ta med seg barnet ut av landet, eventuelt for å bosette seg permanent, er hovedregelen at den andre forelderen skal gi sitt skriftlige samtykke. Dette er imidlertid ikke et krav i de tilfellene der det ikke foreligger en mannsperson med etablert juridisk farskap. I slike tilfeller skal det at moren har foreldreansvaret alene, dokumenteres med relevante dokumenter. Vi har sett på kombinasjonen av barnets fødselsattest og utskrift fra fødselsregisteret som viser at «far» er oppgitt etter instruks fra mor. Ukrainian Family Law Group (2012, s. 20) nevner andre dokumentasjonsformer, som dødsattest, dom som viser at far er fratatt foreldreansvaret, søknad fra far om å bli fritatt for foreldreansvaret og et rettsdokument som stadfester at det ikke er mulig å finne faren. Kilden legger til at en dom på skilsmisse, med tilhørende skilsmisseattest, ikke inngår i lista over relevante dokumenter som sier noe om foreldreansvar. Disse dokumentasjonsformene samsvarer for øvrig med vilkår som må foreligge dersom et barn skal reise ut av landet og den gjenværende forelderen ikke eksplisitt har gitt sitt samtykke til utreise. (Se mer om dette i kapittelet Barns utreise fra Ukraina.)

I de tilfellene der mor forsøker å skjule at det er etablert et juridisk farskap, for eksempel ved å legge fram uriktige eller ugyldige/utgåtte dokumenter, kan den juridiske faren selv varsle utlendingsmyndighetene i det landet barnet reiser til.

5. INNENRIKSPASS

Et ukrainsk innenrikspass er det sentrale identifikasjonsdokumentet for en ukrainsk statsborger. Passet er ment for bruk i Ukraina, men kan også brukes i Russland og Hviterussland (Wikipedia 2013).

Alle borgere er forpliktet til å ha et innenrikspass fra de er 16 år gamle, og alltid være i besittelse av det, resten av livet (Wikipedia 2013).

Innenrikspasset inneholder informasjon om innehaverens fulle navn (etternavn, mellomnavn/farsnavn og fornavn), fødselsdato og fødested, bilde, signatur, ektefellens navn dersom gift, navn på eventuelle barn under 16 år, militær status (hvorvidt man har avtjent verneplikt) og bostedsregistrering. Passet har ingen utløpsdato. Endringer i sivil status (ekteskap), militær status og bosted blir ført inn i passet. Når innehaveren passerer 25 og 45 år blir nye bilder tatt inn i passet. Et nytt pass kan utstedes dersom innehaveren skifter navn, for eksempel på grunn av ekteskap, eller passet blir skadet, mistet eller stjålet (Wikipedia 2013).

For å få utstedt et innenrikspass, må følgende dokumenter leveres inn:

- Søknad på eget skjema
- Fødselsattest
- To bilder i 35 x 45 mm format

- Militært ID-kort¹
- Fødselsattest for hvert barn under 16 år
- Bostedsregistreringsbevis

Innenrikspasset skal utstedes innen ti arbeidsdager. Utstedende myndighet er lokale passkontor, som er underlagt Innenriksdepartementet, på søkers bosted (vestlig ambassade i Kiev, e-post 2013).

Informasjonen i passet er bare ført inn på ukrainsk, bortsett fra informasjonen om det fulle navnet, fødselsdato og -sted, og utstedende myndighet. Den informasjonen blir oppgitt på både ukrainsk og russisk. Selve passet har blått omslag (Wikipedia 2013).

Ukrainske borgere som planlegger å flytte permanent utenlands, skal levere inn sitt innenrikspass. Det er Landinfos inntrykk at de fleste i praksis unnlater å gjøre dette. Imidlertid ser det ut til at dette ikke får særlige konsekvenser for den enkelte, bortsett fra rent praktiske. De som skal fornye sitt utenrikspass i utlandet, kan få dette ved en ukrainsk ambassade. Men det er Landinfos inntrykk at personer som ikke har levert inn sitt innenrikspass, ofte ser ut til å bli henvist til å reise tilbake til Ukraina for å få utstedt et nytt utenrikspass.

Etter flere utsettelse ble det senhøsten 2012 bestemt at innenrikspasset skal erstattes med et ID-kort (Wikipedia 2013).

6. EKTESKAP

6.1 FORLOVELSE

Familieloven (2002) har en egen paragraf (§ 31) som regulerer forlovelse. Et par som har sendt inn en søknad om registrering av ekteskap, regnes som forlovet. Forlovelse innebærer ingen forpliktelse til senere å inngå ekteskap. En person som bryter forlovelsen, har plikt til å dekke utgifter som den andre personen har hatt i forbindelse med forberedelsene til ekteskapsinngåelsen og bryllupet. Det finnes imidlertid flere unntak fra denne plikten, for eksempel ved alvorlig sykdom, dersom et kriminelt rulleblad er holdt skjult, eller dersom det finnes særkullsbarn. Det er også regler for tilbakelevering av gaver gitt i forlovelsestiden.

6.2 UNDERLAGSDOKUMENTER VED SØKNAD OM EKTESKAPSINNGÅELSE

To ukrainske statsborgere som ønsker å gifte seg, må levere inn følgende dokumenter til Registreringskontoret (Cyrwus 2013):

- Ferdig utfylt søknadskjema²

¹ Den obligatoriske militærtjenesten skal etter planen avvikles i 2014 (RFE/RL 2013).

² Ministry of Justice (u.å.) har en oversikt over hvilken type informasjon som skal fylles inn.

- Gyldig ukrainsk pass
- Legalisert skilsmissegjeldokument i original, dersom en av partene tidligere har vært gift³

Ukrainske borgere trenger ikke levere inn et dokument som viser at det ikke foreligger ekteskapshindringer.

En utlending som vil gifte seg i Ukraina, må legge fram følgende dokumenter⁴ sammen med en søknad til Registreringskontoret (Ukrainian Family Law Group 2012, s. 36):

- Oversettelse av passet til ukrainsk.⁵ Oversettelsen må være legalisert/verifisert med apostille.
- Fødselsattest legalisert/verifisert med apostille. Denne må så oversettes til ukrainsk og sertifiseres av notarius.
- Dokument som viser ekteskapelig status, og som bekrefter at det ikke foreligger ekteskapshindringer. Denne utstedes i utlendingens hjemland og må være legalisert/verifisert med apostille. Dokumentet må så oversettes til ukrainsk.
- Eventuell skilsmisseattest eller dødsattest (for tidligere ektefelle), med bekreftelser og oversettelser.

Nettsiden til advokatfirmaet Vronskiy, Vronskaya & Partners (Shuvar u.å.) opplyser at den generelle retten til å gifte seg er bestemt av lovene i den enkelte borgers hjemland. Dette skal være regulert av § 55 i loven «On International Private Act of Ukraine». Kilden viser samtidig til annet ledd av denne paragrafen, som sier at dersom en utlending og en ukrainer ønsker å gifte seg i Ukraina, er det vilkårene i den ukrainske familieloven som gjelder. Det betyr for eksempel at dersom en 17 år gammel utlending fyller vilkårene i sitt hjemland angående ekteskapsalder, kan vedkommende likevel ikke (som hovedregel) gifte seg i Ukraina.

6.3 SØKNAD OM INNGÅELSE AV EKTESKAP

En søknad om inngåelse av ekteskap kan leveres på et hvilket som helst av de lokale registreringskontorene. Som hovedregel må begge parter være til stede ved innlevering. Men i særlige tilfeller kan det benyttes en fullmektig. Søknaden må da være sertifisert av en notarius (Familieloven 2002, § 28).

Hovedregelen er at ekteskapet blir registrert/inngått når det har gått én måned fra innlevert søknad. I særlige tilfeller kan denne tiden kortes ned.⁶ Ved helt

³ Dette dokumentet kan være en skilsmisseattest, en dødsattest eller en kopi av en domstolsbeslutning som viser at et ekteskap har blitt annullert.

⁴ Ingen av dokumentene, bortsett fra passet, må være eldre enn seks måneder, fra utstedelsesdagen (Cyrwus 2013).

⁵ Passet må være gyldig i minst ett år (Cyrwus 2013).

⁶ Loven konkretiserer ikke hva som ligger i «serious reasons». Ukrainian Family Law Group (2012, s. 36) skriver at utenlandske statsborgere som har gode grunner, kan søke om og få innvilget registrering før det har gått én måned.

ekstraordinære tilfeller kan ekteskap registreres samme dag som søknaden leveres inn. Loven nevner fare for liv som ett slikt vilkår (Familieloven 2002, § 32). Registreringskontoret kan utsette registreringen i inntil tre måneder dersom det er spesielle grunner for det. En søknad er ellers gyldig i tre måneder dersom ekteskap ikke er inngått før den tid (Familieloven 2002, §§ 32 og 28).

6.4 EKTESKAPSINNGÅELSE

Den alminnelige minimumsalderen for å inngå ekteskap i Ukraina er 18 år for både kvinner og menn. Domstolene kan tillate at personer helt ned i 16-årsalderen kan få tillatelse til å gifte seg dersom det er i parten(e)s interesse (Familieloven 2002, §§ 22 og 23).

Et ekteskap er basert på en frivillig avtale mellom én mann og én kvinne, inngått med sikte på å stifte en familie. Det må være forskriftsmessig registrert hos Registreringskontoret. Flergifte er ikke tillatt, og såkalt religiøse ekteskap anerkjennes ikke som juridisk bindende (Familieloven 2002, §§ 21, 24 og 25).

Familielovens § 26 har regler for hvem som ikke har lov til å gifte seg med hverandre på grunn av blodsband og adopsjon.

Det er et absolutt krav at begge parter personlig er til stede ved selve ekteskapsinngåelsen (Familieloven 2002, § 34).

Et ekteskap inngås vanligvis i lokalene til det lokale Registreringskontoret, men kan unntaksvis inngås andre steder. Loven nevner stedet der partene bor og en medisinsk institusjon som eksempler (Familieloven 2002, § 33). Partene må i slike tilfeller ha en gyldig grunn for ikke å komme til Registreringskontoret.⁷

6.5 VALG AV ETTERNAVN

Hver av partene kan velge å beholde sitt etternavn, eller den ene kan velge å bytte til den andres etternavn. Partene kan også velge å bruke begge etternavn som felles dobbelt etternavn. De står da fritt til å bli enige om hvilket av navnene som skal være det første i det doble etternavnet. En kombinasjon av flere enn to etternavn er som hovedregel ikke tillatt, med mindre en av partenes nasjonale kultur tilsier noe annet (Familieloven 2002, § 35).

6.6 EKTESKAPSKONTRAKT⁸

Familielovens kapittel 10 omhandler ekteskapskontrakt.

En mann og en kvinne som har sendt inn en søknad om å bli registrert som gift, eller som allerede er gift med hverandre, kan inngå en ekteskapskontrakt (Familieloven 2002, § 92). Kontrakten skal være skriftlig og notorisert (Familieloven 2002, § 94).⁹ For de som inngår en slik kontrakt før ekteskapet, trer den i kraft den dagen

⁷ Mange nygifte par velger å få en religiøs velsignelse i kirka. Men kirka har ikke vigselfrett.

⁸ En ekteskapskontrakt må ikke forveksles med en ekteskapsattest.

⁹ Ukrainian Family Law Group (2012, s. 40) skriver at kontrakten "must be" skriftlig og notorisert. Det samme firmaets oversettelse av familielovens § 94 bruker uttrykket «should be».

ekteskapet blir registrert, ellers trer den i kraft den dagen kontrakten blir notoriseret (Familieloven 2002, § 95).

En ekteskapskontrakt kan regulere de finansielle relasjonene mellom partene. Rettigheter og plikter knyttet til eiendeler og eiendom kan avtales.¹⁰ Det kan dreie seg om eierskap, bruk og eventuell deling ved ekteskapets opphør (Familieloven 2002, §§ 93 og 97). I henhold til lovens § 99 kan en kontrakt inneholde regler for underhold.

Familielovens § 93 slår fast at det ikke er lov å regulere personlige relasjoner mellom ektefellene, og heller ikke de personlige relasjonene mellom foreldrene og barna. Det er heller ikke lov å innskrenke barnas rettigheter slik de framgår av familieloven. En ekteskapskontrakt skal dessuten ikke stille en av ektefellene i en materielt sett svært ugunstig situasjon sammenlignet med den andre.

Partene kan selv bestemme hvor lenge hele eller deler av avtalen skal være gyldig. Det kan avtales at hele eller deler av kontrakten skal være gyldig etter at ekteskapet er oppløst (Familieloven 2002, § 96).

En kontrakt kan både endres og sies opp. Ved enighet mellom partene skal den nye versjonen notoriseres. Dersom bare den ene parten ønsker å endre eller si opp avtalen, må saken eventuelt avgjøres av en domstol (§§ 100 og 101).

6.7 EKTESKAPSATTEST

På ukrainsk heter en ekteskapsattest «свидотство про шлюб» (U.S. Department of State u.å.).

Utstedende myndighet er det lokale Registreringskontoret. En ekteskapsattest blir utstedt samme dag som registreringen foretas. Det er gratis å få en ekteskapsattest (U.S. Department of State u.å.).

Etter at søknad er levert og registreringen er foretatt, blir det altså utstedt en ekteskapsattest. Denne er skrevet på ukrainsk, og kan eventuelt oversettes og legaliseres for bruk i utlandet (Ukrainian Family Law Group 2012, s. 36).

Dokumentdatabasen DISCS (u.å.) viser utseendet til og innholdet av en ukrainsk ekteskapsattest. Dokumentet er 249 mm høyt og 180 mm bredt. Det er svart skrift på lyserød bakgrunn, og inneholder et vannmerke. Nederst, ved siden av utsteders signatur, er det et blått stempel. På baksiden av dokumentet er det plass for stempel som viser apostille.

¹⁰ Det kan avtales for eksempel ulike former for delt eierskap eller særeie, og det kan dreie seg om både allerede ervervede verdier og framtidige ervervelser (Ukrainian Family Law Group 2012, s. 40).

7. SKILSMISSE

7.1 PROSEDYRENE FOR SKILSMISSE

Vilkårene for skilsmisse er regulert i familielovens kapittel 11. Avhengig av situasjonen kan hver av partene eller ektefellene sammen henvende seg til Registreringskontoret (ДРАІС på ukrainsk) eller til domstolene med en søknad om skilsmisse.

Dersom partene er enige om skilsmisse, og de ikke har felles barn, skal de sammen henvende seg til Registreringskontoret der begge eller en av dem bor.¹¹ Etter én måned vil dette kontoret som hovedregel beslutte at ekteskapet er oppløst. I disse tilfellene skjer dette uavhengig av om det skulle være en uløst strid om fordeling av eiendom og eiendeler (Familieloven 2002, § 106).

Én av partene kan be Registreringskontoret om å oppløse ekteskapet dersom den andre parten blir erklært

- savnet/forsvunnet
- uegnet i juridisk forstand (Familieloven 2002, § 107)

En forutsetning for at Registreringskontoret skal behandle søknaden etter denne bestemmelsen, er at det foreligger en domstolsbeslutning om at en av partene er forsvunnet eller er uegnet.

Fram til 2010 inneholdt § 107 et tredje punkt. Det gikk ut på at dersom den ene parten ble dømt til minst tre års fengselsstraff, kunne den andre parten få innvilget skilsmisse.

Oppløsning av ekteskapet kan i disse tilfellene skje selv om det er strid om fordeling av eiendelene (Familieloven 2002 § 107).

Ektefeller som har felles barn (under 18 år), kan sammen søke domstolene om oppløsning av ekteskapet. Sammen med søknaden kan de levere en notorisert avtale som klargjør forhold som hvor barna skal bo etter skilsmissen, underholdsbidrag til den av partene som skal beholde barna, og samværsrett. Dersom de ikke er enige i slike spørsmål, vil domstolen fatte en beslutning. Domstolen kan innvilge skilsmisse etter én måned fra innlevert søknad (Familieloven 2002, § 109). Men skilsmisse i en slik situasjon forutsetter at det ikke foreligger uenighet om fordeling av de materielle godene. Advokatfirmaet Vronskiy, Vronskaya & Partners (Shuvar u.å.) hevder at dersom det oppstår strid mellom partene i løpet av sakens gang, vil domstolene stoppe behandlingen inntil partene eventuelt har funnet en løsning.

Dersom den ene av partene motsetter seg skilsmisse, kan den andre parten sende inn en søknad på egenhånd til domstolen. Familielovens § 110 nevner situasjoner der skilsmisse likevel ikke vil bli innvilget. Det gjelder dersom kona er gravid, eller barnet er under ett år gammelt. Men paragrafen gjør visse unntak fra denne

¹¹ Dersom den ene ektefellen har en gyldig grunn til ikke å kunne møte opp, kan den andre levere en notorisert søknad på vegne av vedkommende.

bestemmelsen, for eksempel dersom det viser seg at en annen enn ektefellen er barnets far.

Sammen med søknaden¹² skal parten(e) legge fram pass, ekteskapsattest og kvittering for betalt avgift (State Registration Service of Ukraine u.å.a).

Som hovedregel skal partene være til stede ved kunngjøringen om skilsmisse. Hver av partene kan søke om fritak, noe som kan bli innvilget ved gyldig grunn (State Registration Service of Ukraine u.å.a). Hovedregelen er som nevnt at skilsmisse innvilges etter én måned fra søknad. Denne tiden kan imidlertid forlenges, men ikke utover ett år fra søknadstidspunktet. Partene kan selv søke om utsettelse dersom den fastlagte dagen ikke passer (Ministry of Justice u.å.).

7.2 SKILSMISSEATTEST

En skilsmisseattest heter «svidotstvo pro rozirvannya shlyubu» på ukrainsk og koster UAH 8,5 som tilsvarer ca. 1 USD.

Før 27. juli 2010 da familielovens § 115 ble endret, utstedte Registreringskontoret skilsmisseattester, enten det var domstolen eller etaten selv som hadde oppløst ekteskapet (Familieloven 2002, § 115). Men i dag utsteder Registreringskontoret skilsmisseattest bare til dem som har fått ekteskapet oppløst administrativt, det vil si i de tilfeller der par er enige om skilsmisse og ikke har felles barn (§ 106 i familieloven) og i de tilfeller der den ene parten er erklært savnet eller uegnet (§ 107 i familieloven). Skilsmisse som følge av domstolsbeslutninger (etter 27. juli 2010), fører til utstedelse av en egen type dokument. Dette dokumentet (domstolsbeslutningen) bekrefter skilsmisse (U.S. Department of State u.å.).

Dokumentdatabasen DISCS (u.å.) viser utseendet til og innholdet av en ukrainsk skilsmisseattest. Dokumentet har svart skrift på lyseblå bakgrunn, inneholder et vannmerke og er 250 mm høyt og 180 mm bredt.

8. UTENRIKSPASS¹³

8.1 ULIKE TYPER PASS

Ukraina har to hovedtyper pass, utenrikspass¹⁴ (for utenlandsreiser) og innenrikspass (se eget kapittel om innenrikspass). På ukrainsk heter passet “pasport gromadyanyna Ukrainyiny dlya vyyizdu za kordon” (U.S. Department of State u.å.).

I tillegg til det ordinære utenrikspasset finnes det andre typer pass beregnet for utenlandsreiser. Det er diplomatpass, tjenestepass, pass for barn, sjømannspass og

¹² Søknadsskjemaet som skal brukes varierer noe etter hvorvidt partene har barn eller ikke, og hvorvidt søknaden legges fram alene eller i fellesskap (Ministry of Justice u.å.).

¹³ På engelsk brukes ofte «International Passport».

¹⁴ Et utenrikspass tilsvarer det norske passet.

mannskapssertifikat (State border guard service of Ukraine 2012a). (Vi skal i det følgende konsentrere oss om det ordinære utenrikspasset.)

8.2 UTENRIKSPASSET

Utenrikspasset er det dokumentet som beviser ukrainsk statsborgerskap ved utenlandsreiser. Passet følger internasjonale standarder. Ukrainske statsborgere kan ha flere enn ett utenrikspass (Wikipedia 2013).

8.2.1 Gyldighet

Et utenrikspass er gyldig i 10 år (Wikipedia 2013).

8.2.2 Utstedende myndighet

Utstedende myndighet er State Migration Service (fra 1. januar 2013) og ukrainske ambassader og konsulater i utlandet. I Ukraina kan det søkes ved et hvilket som helst lokalkontor (U.S. Department of State u.å.).

8.2.3 Utstedelsestid

Som hovedregel kan det ta opp til én måned å få utstedt et pass. Dersom myndighetene trenger ytterligere dokumentasjon, kan denne tiden forlenges, men ikke utover tre måneder (Ministry of Foreign Affairs u.å.).

8.2.4 Pris

Å få utstedt et pass koster mellom \$ 45 og \$ 100, avhengig av hvor raskt en ønsker passet utstedt (U.S. Department of State u.å.).

8.2.5 Utseende

Det kan utstedes utenrikspass på 32 eller 64 sider, men i praksis er det bare blitt brukt 32 siders pass. I dag er passene blå, mens de på 1990-tallet var røde. Dagens ukrainske utenrikspass ser ut som biometriske pass, men inneholder ingen biometrisk informasjon (Wikipedia 2013). Den norske ambassaden i Kiev (e-post 2013) opplyser at de siste røde passene ble utstedt i 2007. Disse vil være gyldige til 2017.

Siden 2007 inneholder utenrikspassene et laserimpregnert foto i sort-hvitt av innehaveren. I tillegg inneholder passet et foto som bare er synlig ved gjennomlysning. Pass utstedt før 2007 med fargefoto er gyldige så lenge utløpstiden for det enkelte utenrikspasset ikke er gått ut (Wikipedia 2013).

8.2.6 Språk

Informasjonen i utenrikspasset er fylt inn på ukrainsk og engelsk. Som hovedregel brukes «the National transliteration system» (1996) ved transkripsjon av fornavn og etternavn. Men en person kan kreve å få bruke en annen transkripsjon dersom vedkommende allerede har et annet dokument med en annen transkripsjon (Wikipedia 2013). I praksis er det ikke helt uvanlig at to etterfølgende eller parallelle

pass til en og samme person kan ha ulike transkripsjoner av et av navnene (Den norske ambassaden i Kiev, e-post 2013).

8.2.7 Innehavers alder

Utenrikspass utstedes til personer over 18 år som ber om det. Grensen er 16 år dersom vedkommende bor permanent i utlandet. Det kan for eksempel dreie seg om en ukrainsk statsborger som er blitt adoptert av utlendinger. I sjeldne unntakstilfeller kan en person under 18 år få utstedt et ordinært utenrikspass, men som da kun er gyldig i tre år (Wikipedia 2013).

8.2.8 Innhold

Et ukrainsk utenrikspass inneholder følgende informasjon:

Foto av innehaveren, type, kode (UKR), passnummer, etternavn, fornavn, statsborgerskap, fødselsdato, personnummer, kjønn, fødested, utstedelsesdato, utstedende myndighet, utløpsdato og innehaverens signatur (Wikipedia 2013).

8.2.9 Forhåndsgodkjenning av utreise

Menn mellom 18 og 25 år som planlegger å flytte permanent utenlands, må i prinsippet ha en egen forhåndsgodkjenning stemplet inn i utenrikspasset. Det har sammenheng med avtjening av militærtjeneste. Ved slutten av 2014 skal den obligatoriske militærtjenesten avskaffes, etter at de siste rekruttene ble innkalt i oktober-november 2013 (RFE/RL 2013). Ordningen med forhåndsgodkjenning for menn i den aktuelle aldersgruppen kan dermed komme til å bortfalle.

8.3 GRUNNLAGSDOKUMENTER FOR Å FÅ PASS

For å få utstedt et pass må søkeren legge fram følgende dokumentasjon (Ministry of Foreign Affairs u.å.):

- Utfylt søknadsskjema
- Dokument som beviser statsborgerskap (i praksis innenrikspass)
- Fødselsattest i original
- Dokument som viser eventuell navneendring (eks. ekteskapsattest, domstolsbeslutning om skilsmisse)
- To fargefotografier i bestemte størrelser av søker
- Kvittering for betalt avgift
- Anmeldelse (i de tilfeller der det gamle passet er stjålet)
- Eventuell ekteskapsattest/skilsmisseattest.

8.4 UTSTEDELSE AV PASS I UKRAINA TIL UKRAINERE SOM BOR I UTLANDET

Konsulatavdelingen i Utenriksdepartementet i Ukraina kan utstede pass til ukrainere som bor permanent i utlandet, når de oppholder seg i Ukraina. Ett av følgende vilkår må da være oppfylt (Ministry of Foreign Affairs u.å.):

- Tap av passet mens innehaveren oppholdt seg i Ukraina
- Endring av opplysninger i passet
- En person blir 16 år
- Passets gyldighetstid utgår, og kan ikke forlenges
- Passet er uegnet for framtidig bruk
- Mangel på ledig plass i passet.

8.5 INNFØRING AV EGET BARN I PASSET

Informasjon, inkludert fotografi, om eget barn kan føres inn i utenrikspasset. Følgende dokumentasjon må da legges fram (Ministry of Foreign Affairs u.å.):

- Utfylt søknadsskjema
- Barnets fødselsattest
- Dokumentasjon som viser barnets statsborgerskap
- To fargefotografier dersom barnet er mellom 5 og 16 år
- Kvittering for betalt avgift.

8.6 PASS FOR BARN

Det finnes egne pass for personer under 18 år, såkalte Travel Document of a Child (PR type), beregnet for utenlandsreiser. De ligner på vanlige utenrikspass, men har bare åtte sider og er gyldige i tre år. Passene har en litt lysere blåfarge enn de ordinære passene, og omslaget er noe mykere.

Følgende underlagsdokumenter må framlegges ved søknad om pass til barn (vestlig ambassade i Kiev, e-post 2013):

- Barnets fødselsattest i original
- Kopi av innenrikspasset dersom barnet har fylt 16 år
- Foreldrenes pass i original
- 4 bilder i en bestemt størrelse
- Notorisert tillatelse fra foreldrene til å forlate Ukraina
- Søknad signert foreldrene
- Foreldrenes ekteskapsattest
- Identifikasjonskoden til foreldrene
- Dokumentasjon om barnets skole.

8.7 BARNES UTREISE FRA UKRAINA

En person som har fylt 16 år, har rett til å reise ut av Ukraina uten spesiell tillatelse fra foreldrene, mens en person under 16 år må ha en slik tillatelse. Dersom foreldrene ikke reiser sammen med barnet (under 16 år), må den som følger barnet på reisen, ha et eget notorisert dokument som viser at foreldrene gir sitt samtykke til utreisen.

Dokumentet skal være stilet til den som skal følge barnet (Odessa International Airport u.å.).

Et barn, det vil si en person under 18 år, må enten ha et eget pass for barn eller være ført inn i en av foreldrenes pass, for å kunne reise ut av Ukraina.

Et barns utreise kan skje på grunnlag av foreldrenes notoriserte tillatelse. I denne skal det framgå hvor barnet skal reise, og hvor lenge det skal være borte. Dersom en av foreldrene nekter utreisestillatelse for barnet, kan saken avgjøres av domstolene.

Et barns utreise kan skje selv om det ikke foreligger en notorisert tillatelse fra en av foreldrene, dersom et av følgende dokumenter i original eller notorisert kopi foreligger¹⁵ (State border guard service of Ukraine 2012b):

- Dødsattest for den andre forelder
- Domstolsbeslutning om at den andre forelder har mistet foreldreansvaret
- Domstolsbeslutning om at den andre forelder er ukjent eller savnet
- Domstolsbeslutning som erklærer den andre forelder som uegnet
- Domstolsbeslutning som sier at en person under 16 år kan reise utenlands uten den andre forelderens samtykke eller følge
- Barnets fødselsattest med tilleggsopplysninger om at informasjonen om «far» er ført inn i henhold til § 135 i familieloven, noe som indikerer at det ikke foreligger en juridisk far.

Et barns utreise kan også skje selv om det verken ikke foreligger en notorisert tillatelse fra en av foreldrene, eller spesielle/konkrete dokumenter (som angitt ovenfor). Dette kan skje i følgende to situasjoner:

- En av foreldrene er utenlandsk statsborger eller statsløs, og dette er bekreftet i barnets fødselsattest, og denne forelder ikke er til stede ved barnets ankomst til bestemmelsesstedet.
- En av foreldrene (som må være ukrainsk statsborger) reiser ut med barnet og har alle nødvendige stempler i passet som enten viser permanent bostedstillatelse i utlandet, eller som dokumenterer at vedkommende er registrert ved en ukrainsk ambassade

Ukraina har inngått egne avtaler med Russland, Hviterussland og Moldova. Det innebærer at barn under 16 år kan reise til Russland med fødselsattest som eneste reisedokument. Det samme gjelder til Moldova og Hviterussland for barn som krysser statsgrensen i den regionen de bor, ifølge Odessa International Airport (u.å.). State border guard service of Ukraine (2012b) opplyser at barn kan krysse grensen til Hviterussland med enten eget pass for barn eller foreldrenes pass dersom barnet er ført inn i dette passet.

¹⁵ Dersom den av foreldrene som ikke skal reise ut, møter opp på grensekontrollen og gir sitt muntlige samtykke til utreise for barnet, er det ikke nødvendig med ytterligere skriftlig dokumentasjon for samtykke. Denne personen må kunne dokumentere farskap/morskap (Odessa International Airport u.å.).

8.8 RETURN CERTIFICATE

Dersom en ukrainsk statsborger mister sitt reisedokument mens han er i utlandet, kan han få utstedt et såkalt «return certificate». Et slikt dokument blir utstedt ved en ukrainsk ambassade eller konsulat, og gir rett til innreise til Ukraina (State border guard service of Ukraina 2012a).

8.9 BIOMETRISKE PASS

8.9.1 Lovgrunnlaget

”The Law of Ukraine on a unified state demographic register and identity documents” ble vedtatt i parlamentet og signert av presidenten senhøsten 2012. Loven trådte i kraft 6. desember samme år,¹⁶ og danner grunnlaget for innføring av biometriske pass. Loven regulerer også prosedyrene for utstedelse av førerkort, ID-kort for statsløse, sertifikat for permanent oppholdstillatelse, kort for midlertidig oppholdstillatelse, migrasjonskort og kort for flyktninger (Kyiv Post 2012c).

8.9.2 Form og innhold

Formkravene til et dokument som viser en persons identitet, statsborgerskap eller en spesiell status er nedfelt i regjeringens resolusjon nr. 185 av 13. mars 2013. Av resolusjonen framgår det at dokumenter som er utstedt før denne resolusjonen trer i kraft, beholder sin opprinnelige gyldighetstid (utløpsdato) (Kyiv Post 2013b).¹⁷

Ifølge loven skal de nye biometriske passene følge standardene til International Civil Aviation Organization (ICAO) (Kyiv Post 2012c).

De elektroniske passene vil inneholde informasjon om navnet på staten (Ukraina), navnet på dokumentet, innehaverens fulle navn, kjønn, statsborgerskap, fødselsdato, et registernummer, dokumentets nummer, utløpsdato, utstedelsesdato, navn på utstedende myndighet, fødselssted, bilde og innehaverens signatur. Informasjon om innehaverens foreldre eller foresatte kan føres inn dersom det foreligger en velbegrunnet skriftlig søknad om det (Kyiv Post 2012c).

Personer som av religiøse grunner ikke vil bruke et dokument som inneholder en «chip» med personlig informasjon, skal kunne få slippe å bruke dokumentet. Det må da foreligge en skriftlig søknad om det. Det er også mulig å reservere seg mot at informasjon vil bli lagt inn i «chipen» (Kyiv Post 2012c).¹⁸

¹⁶ Loven har nummer 5492-VI (Kyiv Post 2012b).

¹⁷ For øvrig sier resolusjonen blant annet at førerkort av type A, A1, B og B1 som er utstedt etter at ”The Law of Ukraine on a unified state demographic register and identity documents” trådte i kraft 6. desember 2012, er gyldige i 20 år, for andre kategorier i 10 år.

¹⁸ Før loven ble endelig vedtatt var det protester fra kirkelig hold mot det utkastet som Parlamentet først vedtok (Kyiv Post 2012a). Presidenten valgte da å foreslå denne reservasjonsretten, som ble inkludert i et nytt utkast, og som så ble endelig vedtatt og signert.

Presidenten har for øvrig foreslått at det å få utstedt et biometrisk pass skal være gratis (Kyiv Post 2012c).¹⁹

8.9.3 Faktisk innføring av biometriske pass

Våren 2013 uttalte The State Migration Service at det er lagt en plan for faktisk innføring av biometriske pass i 2016. I første omgang vil «chipen» inneholde informasjon om innehaveren av passet, men det er planer om å legge inn også fingeravtrykk. Hovedformålet med «chipen» er å gjøre det vanskeligere å forfalske passet (Kyiv Post 2013a).

9. VANDELSATTEST

En vandelsattest kan utstedes av informasjonsavdelingen i Innenriksdepartementet etter en skriftlig anmodning. Attesten skal bli utstedt innen 30 kalenderdager fra søknad, men i praksis går det sjelden mer enn 10 dager.

Søker skal kunne framlegge kopi og original av innenrikspasset eller utenrikspasset. Søker må møte fram personlig eller bruke en fullmektig som har en notorisert bekreftelse.

Det koster ingenting å få utstedt en vandelsattest.

En vandelsattest angir ingen utløpsdato. Den reflekterer situasjonen på utstedelsesdagen (vestlig ambassade, e-post 2013).

10. MILITÆRBOK

En militærbok, eller «prypysne svidotstvo» på ukrainsk, har grått eller grønt omslag. Den første siden inneholder et bilde av innehaveren, et segl og signaturen til militærkommisæren (U.S. Department of State u.å.).

Alle menn får et militært registreringssertifikat når de blir 17 år gamle. Dette viser hvilket militærdistrikt den enkelte tilhører. Senere får man utstedt en militærbok eller en midlertidig militærbok (U.S. Department of State u.å.).²⁰

Det er den lokale militærkommisæren som utsteder militærkort. Det skjer i forbindelse med innkalling til militærtjeneste, ved opptak til militære utdanningsinstitusjoner og ved dimittering. For å få utstedt en militærbok skal søkeren framlegge innenrikspass, kopi av identifikasjonskode, kopi av

¹⁹ I tiden før loven ble vedtatt hevdet en gruppe parlamentarikere, The Reform for the Future, at kostnadene for et minimum av nødvendige dokumenter, nemlig innenrikspass, utenrikspass, sosialkort (social identity card), forsikringsbevis, pensjonskort, kort for uføre og førerkort, beløper seg til HR 1600 (Kyiv Post 2011).

²⁰ Grunnen til at det utstedes midlertidige militærbøker skyldes at det er mangel på vanlige militærbøker (U.S. Department of State u.å.).

dokumentasjon angående utdanning og ett bilde av seg selv i størrelse 3 x 4 cm. Militærboka blir så utstedt innen en måned (vestlig ambassade i Kiev, e-post 2013). Det er gratis å få et militærkort (U.S. Department of State u.å.).

Den obligatoriske militærtjenesten er i ferd med å avvikles (RFE/RL 2013).

11. DØDSATTEST

Dokumentdatabasen DISCS (u.å.) viser utseendet til og innholdet av ukrainske dødsattester. De har brun bakgrunn. Én variant er 245 mm høy og 180 mm bred og har et innebygd sikkerhetssystem på baksiden som gjør det vanskelig å kopiere det. En annen variant uten dette systemet er 250 mm høyt og 179 mm bredt. Attestene er i papir, uten laminat, og inneholder et vannmerke.

Utstedende myndighet er det lokale Registreringskontoret (U.S. Department of State u.å.) eller ДПАЦ на ukrainsk (vestlig ambassade i Kiev, e-post 2013).

Nære familiemedlemmer, som ektefelle (enke/enkemann) og barn, kan søke om å få utstedt en dødsattest, eller «свидетство про смерть» på ukrainsk (U.S. Department of State u.å.). Følgende underlagsdokumenter må følge en søknad: avdødes pass, søkers pass, medisinsk erklæring om foreliggende død, eventuelt en domstolerklæring om foreliggende død (vestlig ambassade i Kiev, e-post 2013).

Det er gratis å få utstedt en dødsattest (U.S. Department of State u.å.).

12. KORRUPSJON OG FALSKE DOKUMENTER

12.1 KORRUPSJON

Graden av korrupsjon i et land kan gi en indikasjon på sannsynligheten for at det blir utstedt falske dokumenter i landet. Men Landinfo har ingen sikker informasjon som tilsier at det er en slik sammenheng. Vi skal likevel i dette kapitlet se nærmere på den generelle korrupsjonen i landet.

Det er omfattende korrupsjon i alle deler av det offentlige, ifølge U.S. Department of State (2013, s.1). Det gjelder både den utøvende, lovgivende og dømmende makt. Korrupsjon gjør seg gjeldende på alle nivåer i det offentlige.²¹ Også i samfunnet ellers er det mye korrupsjon (s. 27).

²¹ Påtalemyndigheten opplyser at i 2011 ble flere saker som gjaldt korrupsjon på lavere nivå straffeforfulgt og sendt til domstolene. Det dreide seg om saker mot 385 politibetjenter, 120 i skatteetaten, 86 i straffeanstalter, 36 tollere, 18 innen påtalemyndigheten, 6 i sikkerhetstjenesten og 5 grensekontrollører (U.S. Department of State 2013, s. 28).

Den amerikanske juristen og filosofen Bohdan Vitvisky (2011) hevder at den omfattende korrupsjonen er en del av systemet i Ukraina, det er ikke bare en rekke enkeltstående tilfeller.

Det svenske Utrikesdepartementet (2012) hevder at det er en omfattende korrupsjon på en rekke områder, og trekker blant annet fram rettsvesenet, helsevesenet, utdanningssystemet og fengslene. Den omfattende korrupsjonen innenfor rettsvesenet gjør at det ofte er mulig å bestikke seg til straffrihet eller lavere straff, eller ellers oppnå et ønsket resultat.

Freedom House (2013) hevder at korrupsjon er et av landets mest alvorlige problemer, og at fenomenet stadig øker i omfang. Korrupsjonen utgjør den største trusselen mot landets demokrati og suverenitet, ifølge Freedom House-rapporten Nations in transit (Sushko & Prystoyko 2013). Det mangler politisk vilje til å gjøre noe med problemet, ifølge kilden.

Freedom House (Sushko & Prystoyko 2013) gir Ukraina 6,00 på en skala fra 1 til 7, der 7 er mest korrupt.²²

Transparency International (2012) sin Corruption Perceptions Index for 2012 plasserer Ukraina på 144. plass over verdens minst korrupte land/territorier.²³ I alt er det 176 land/territorier på lista. Det er omtrent på nivå med året før, da landet stod på 152. plass av 183 land/territorier (Transparency International 2011). Det betyr at landet er på nivå med land som Bangladesh, Kongo og Syria. Ukraina fikk i 2012 26 poeng på en skala fra 0 til 100, der 0 er svært korrupt mens 100 er fritt for korrupsjon (Transparency International 2012).

U.S. Department of State (2013, s. 27) henviser til en landsomfattende undersøkelse i 2011 som viser at 60 prosent av befolkningen hadde vært involvert i en korrupt transaksjon med myndighetene de siste tolv månedene.

Korrupsjon er straffbart, men myndighetene er ineffektive når det gjelder å straffeforfølge noen for korrupsjon. Det er sjeldent at noen blir ilagt straff (U.S. Department of State 2013, s. 26). Politiet og domstolene²⁴ er selv blant de korrupte. Myndighetene blir ofte kritisert for å være selektive og drevet av politiske motiver i sin straffeforfølgning av korrupsjonsanklagede personer (U.S. Department of State 2013, s. 1).²⁵

Myndighetene har iverksatt såkalte antikorrupsjons-kampanjer. Imidlertid hevder Freedom House (som sitert i U.S. Department of State 2013, s. 27) at denne kampanjen mangler troverdighet. I juni 2011 trådte en ny anti-korrupsjonslov i kraft,

²² Karakteren 6,00 reflekterer en konsensus mellom Freedom House, dens rådgivere og forfatterne av kapitlet om Ukraina i Freedom House sin rapport Nations in Transit 2013, Oleksandr Sushko og Olena Prystoyko. Det framgår i innledningen til rapporten. Ukraina fikk for øvrig 6,00 også i 2012, mens i perioden 2004 – 2011 lå landet stabilt på 5,75.

²³ Undersøkelsen måler i hvilken grad et lands offentlige sektor av befolkningen blir oppfattet å være korrupt.

²⁴ Domstolene skal ifølge Konstitusjonen være uavhengige, men er utsatt for politisk press. De mangler generelt tillit i befolkningen (U.S. Department of State 2013, s.10).

²⁵ I 2012 opprettet Justisdepartementet en database over personer som hadde gjort seg skyldig i korrupsjon. Databasen, som ikke er åpen for omverdenen, inneholdt ved slutten av året 5700 saker (U.S. Department of State 2013, s. 27).

og i kjølvannet av denne ble det samme år etablert en National Anticorruption Committee, direkte underlagt presidenten. Men i løpet av 2012 ble det ikke avholdt et eneste møte i komiteen (Sushko & Prystoyko 2013).

12.2 FALSKE DOKUMENTER

Et dokument kan være falskt i sin helhet. En rekke nettsteder verden over tilbyr slike falske eller manipulerte dokumenter. Landinfo har ingen informasjon om i hvilket omfang slike «ukrainske» dokumenter er i bruk i Ukraina eller andre steder. Fra tid til annen bringer massemedier nyheter om beslag av falske dokumenter og utstyr for produksjon av slike. Se for eksempel Teleradio Moldova (2013). Et annet eksempel er Context Prichernomorie Information Agency (2011) som sier at i 2010 ble 69 personer stoppet på grensen mellom Ukraina og Moldova med falske pass, hvorav 90 prosent var ukrainere eller moldovere.

Et dokument kan i seg selv være ekte nok, i den forstand at det er utstedt av rette myndighet og i rett format, men innholdet kan likevel være feilaktig. Grunnene til det kan være flere. Det kan skyldes slurv ved utfyllingen av dokumentet eller at grunnlagsmaterialet i arkivene inneholder feil. Gjennom flere år har informasjonen i arkivene blitt overført til elektronisk form, noe som gjør at feil kan oppstå.

I hvilket omfang myndighetene bevisst utsteder dokumenter med falskt innhold på bakgrunn av bestikkelser, er det vanskelig å si noe sikkert om.²⁶ Landinfos inntrykk er at bestikkelser først og fremst betales for i det hele tatt å få utstedt et dokument, og ikke for å forfalske innholdet. Særlig aktuelt kan det være å betale bestikkelser for å få et dokument innen rimelig tid, slik at saken ikke blir trenert. Det er Landinfos inntrykk at vestlige ambassader ikke anser myndighetsutstedelse av falske dokumenter for å være et stort problem.

Ukraina er i ferd med å innføre biometriske pass og elektroniske ID-kort. Slike pass og kort er langt vanskeligere å forfalske enn de nåværende papirdokumentene.

²⁶ Massemediene rapporterer stadig om enkelttilfeller. For eksempel er lederen for State Migration Service på Krim-halvøya mistenkt for å ha utstedt falske pass til palestinske terrorister for USD 80 000 per stykk (Live Internet 2013).

13. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Context Prichernomorie Information Agency (2011, 11. april). *The amount of people providing fake documents at the Ukrainian-Moldovan border goes down by a quarter*. Context Prichernomorie Information Agency. Tilgjengelig fra http://en.prichernomorie.com.ua/odesa/news/International_relati/Apr%2011%202011/5049.php [lastet ned 12. desember 2013]
- Cyrwus, O. (2013, 14. november). *Registration of Marriage*. [s.l.]: Ukraine Marriage Guide. Tilgjengelig fra https://ukrainemarriageguide.com/?item=registration_of_marriage [lastet ned 1. oktober 2013]
- DISCS, dvs. Document Information System Civil Status (u.å.). *Civil Documents. Ukraine*. Zvalle: Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND).

Dette er en nederlandsk dokumentdatabase. Det er en betalingstjeneste og dermed ikke offentlig tilgjengelig, men utlendingsforvaltningen har tilgang til den gjennom Landdatabasen.
- [Familieloven] (2002). *Family Code of Ukraine*. Tilgjengelig fra Verkhovna Rada of Ukraine <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> [lastet ned 8. oktober 2013]
- Freedom House (2013). *Freedom in the World. Ukraine*. Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig fra <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/ukraine> [lastet ned 18. oktober 2013]
- Kyiv Post (2011, 10. oktober). Group of deputies asks Yanukovich to veto law on biometric passports. *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/group-of-deputies-asks-yanukovich-to-veto-law-on-b-114445.html?flavour=mobile> [lastet ned 3. desember 2013]
- Kyiv Post (2012a, 22. november). Opponents of biometric passports protest at Yanukovich administration. *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <http://www.kyivpost.com/content/politics/opponents-of-biometric-passports-protest-at-yanukovich-administration-316511.html> [lastet ned 12. september 2013]
- Kyiv Post (2012b, 3. desember). Kravchuk wants to be first to get biometric passport. *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/kravchuk-wants-to-be-first-to-get-biometric-passport-317083.html> [lastet ned 12. september 2013]
- Kyiv Post (2012c, 6. desember). Law on biometric passports comes into force in Ukraine. *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/law-on-biometric-passports-comes-into-force-in-ukraine-317225.html> [lastet ned 12. september 2013]
- Kyiv Post (2013a, 28. februar). Ukraine's Migration Service could start issued biometric passports in 2016. *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/ukraines-migration-service-could-start-issue-biometric-passports-in-2016-321100.html> [lastet ned 12. september 2013]
- Kyiv Post (2013b, 25. mars). Government Oks design of biometric passport for Ukrainian citizen. *Kyiv Post*. Tilgjengelig fra <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/government-oks-design-of-biometric-passport-for-ukrainian-citizen-322249.html> [lastet ned 12. september 2013]
- Live Internet (2013, 27. februar). Ukrainian passport for Arabic terrorists for \$80 thousand. Investigation goes on (documents). *Translated Media-News from Ukraine*. Tilgjengelig fra <http://media.bordermonitoring-ukraine.eu/2013/02/27/ukrainian-passport-for-arabic-terrorists-for-80-thousand-investigation-goes-on-documents/> [lastet ned 8. desember 2013]
- Ministry of Foreign Affairs (u.å.). *Ukraine passport for traveling abroad*. Kiev: Ministry of Foreign Affairs. Tilgjengelig fra

http://translate.googleusercontent.com/translate_c?depth=1&hl=no&ie=UTF8&prev=_t&rurl=translate.google.com&sl=uk&tl=en&u=http://mfa.gov.ua/ua/consular-affairs/consultation/pass&usg=ALkJrhjxyxCnrVsYrXJeusdkY3ogoKxbMw [lastet ned 30. september 2013]

- Ministry of Justice (u.å.). *The procedure for state registration of marriage. Divorce.* [ПОРЯДОК ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ. РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ]. Kiev: Ministry of justice. Tilgjengelig fra <http://www.drsu.gov.ua/show/1043> [lastet ned 7. oktober 2013]
- Odessa International Airport (u.å.). *Traveling With Children.* Odessa: Odessa International Airport. Tilgjengelig fra <http://www.odessa.aero/en/children> [lastet ned 16. desember 2013]
- RFE/RL (2013, 1. oktober). *Ukraine Starts Last Mandatory Draft.* RFE/RL. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/ukraine-military-draft/25123073.html> [lastet ned 3. oktober 2013]
- Shuvar, N. (u.å.). *Marriage to a Foreigner: Conclusion and Dissolution.* Kiev: Vronskiy, Vronskaya & Partners. Tilgjengelig fra <http://ukrainianlawfirms.com/2011/areas.php?id=019> [lastet ned 3. oktober 2013]
- State border guard service of Ukraine (2012a, 8. mai). *Border crossing by citizens of Ukraine.* [Kiev]: State border guard service of Ukraine. Tilgjengelig fra http://dpsu.gov.ua/en/activities/skipping/skipping_16.htm [lastet ned 11. oktober 2013]
- State border guard service of Ukraine (2012b, 8. mai). *Travel abroad minor children – citizens of Ukraine.* [Kiev]: State border guard service of Ukraine. Tilgjengelig fra http://dpsu.gov.ua/en/activities/skipping/skipping_15.htm [lastet ned 11. oktober 2013]
- State Registration Service of Ukraine (u.å.a). *The Procedure for Marriage Registration.* [Kiev]: State Registration Service of Ukraine. Tilgjengelig fra <http://www.drsu.gov.ua/en/show/10387> [lastet ned 5. desember 2013]
- State Registration Service of Ukraine (u.å.b). *Document to be Submitted for State Registration of Child's Birth.* [Kiev]: State Registration Service of Ukraine. Tilgjengelig fra <http://www.drsu.gov.ua/en/show/7170> [lastet ned 5. desember 2013]
- Sushko, O. & Prystayko, O. (2013). *Nations in transit. Ukraine.* Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig fra http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/NIT13_Ukraine_1stProof.pdf [lastet ned 18. oktober 2013]
- Teleradio Moldova (2013, 9. juli). *Migration to Turkey and Egypt With Fake Ukrainian Passport.* Teleradio Moldova. Tilgjengelig fra <http://trm.md/en/social/migratie-in-turcia-si-egipt-cu-pasapoarte-ucrainene-false/> [lastet ned 12. desember 2012]
- Transparency International (2011). *Corruption Perceptions Index 2011.* Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra <http://www.transparency.org/cpi2011/results> [lastet ned 18. oktober 2013]
- Transparency International (2012). *Corruption Perceptions Index 2012.* Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra <http://cpi.transparency.org/cpi2012/results/> [lastet ned 18. oktober 2013]
- Ukrainian Family Law Group (2012). *The ABCs of Ukrainian Family Law.* Kiev: Ukrainian Family Law Group. <http://www.familylaw.com.ua/images/Family%20Law%20Group%20Brochure.pdf> [lastet ned 5. desember 2013]
- U.S. Department of State (u.å.). *Ukraine Reciprocity Schedule: Documents Belarus.* Washington, D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra http://travel.state.gov/visa/fees/fees_5455.html?cid=9668#docs [lastet ned 29. november 2013]

- U.S. Department of State (2013, 19. april). *2012 Human Rights Report: Ukraine*. Washington, D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/country,,USDOS,,UKR,,517e6dbdf,0.html> [lastet ned 19. desember 2013]
- Vitvitsky, B. (2011). *Corruption, Rule of Law, and Ukraine*. I: Kuzio, T. & Hamilton, D. S. (Red.), *Open Ukraine: Changing Course Towards a European Future*. Washington D.C: Center for Transatlantic Relations, 41-65. Tilgjengelig fra http://transatlantic.sais-jhu.edu/publications/books/Open_Ukraine/open-ukraine.html [lastet ned 12. desember 2013]
- Utrikesdepartementet (2012). *Mänskliga rättigheter i Ukraina 2011*. Stockholm: Utrikesdepartementet. Tilgjengelig fra <http://www.manskligarattigheter.se/sv/manskliga-rattigheter-i-varlden/ud-s-rapporter-om-manskliga-rattigheter/europa-och-centralasien?c=Ukraina> [lastet ned 18. oktober 2013]
- Wikipedia. *Ukrainian passport* (sist endret 16. august 2013). Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/Ukrainian_passport [lastet ned 13. september 2012]

Muntlige kilder

- Den norske ambassaden i Kiev. E-post 6. desember 2013.
- Vestlig ambassade i Kiev. E-post 23. oktober 2013.